

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРИМІНОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ЗАХІДНО-РЕГІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ КЛУБІВ ЮНЕСКО
АКАДЕМІЯ ЮРИДИЧНИХ НАУК МОЛДОВИ
ІНСТИТУТ ДЕМОКРАТІЇ МОЛДОВИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ПРАВО.UA

LAW.UA

KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY OF INTERNAL AFFAIRS
CRIMINOLOGICAL ASSOCIATION OF UKRAINE
INTERREGIONAL ACADEMY OF PERSONNEL MANAGEMENT
WEST REGIONAL ASSOCIATION OF UNESCO CLUBS
ACADEMY OF LAW SCIENCE OF MOLDOVA
INSTITUTE FOR DEMOCRACY OF MOLDOVA
NATIONAL ACADEMY OF LEGAL SCIENCES OF UKRAINE
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE

№ 1, 2017

Спеціалізоване
видавництво

Specialized
publishing house

ЦИВІЛЬНЕ, ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ, ГОСПОДАРСЬКЕ ТА ТРУДОВЕ ПРАВО

МУЛЯР М.С. ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ В ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ	164
ШАПОВАЛОВА К.С. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕМАЙНОВУ (МОРАЛЬНУ) ШКОДУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЯКІ ДОПУСТИЛИ ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ	168

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

АНУФРІЄВ М.І., ШАШКОВА-ЖУРАВЕЛЬ І.О. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО КОНТРОЛЮ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ НА УНІВЕРСАЛЬНОМУ РІВНІ	176
--	-----

ДИСКУСІЇ, ОБГОВОРЕННЯ, АКТУАЛЬНО

НІКІТІН А.А. ПОРЯДОК ВІЗДУ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНУ ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ ТА ВИЌЗД З НЕЇ ЯК ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНИЙ СТ. 332-1 КК УКРАЇНИ	182
ПОЛТАВЕЦЬ А.А. ЗНАЧЕННЯ МЕТОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ	188
ЄРЕНКО Д.В. СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ДІЯННЯМ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	196
ШВЕД Н.П. ВИТОКИ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В БАГАТОВІКОВІЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	201
МИКИТЮК М.А. ДІЯЛЬНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ - ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ НОРМИ	206
ШУРКО О.І. К ПРОБЛЕМЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА КАК ОБЪЕКТА АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ	212
МИГАЛЬ Р.В. КООРДИНАЦІЙНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАНИХ ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ, ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КАТУВАНЬ	218
СЕМЕНИШИН М.О. КРИМІНОЛОГІЧНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ЗАПОБІГАННІ БАНДИТИЗМУ	225
ПОТОПАЛЬСЬКИЙ С.В. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ	233

КРИМІНОЛОГІЧНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ЗАПОБІГАННІ БАНДИТИЗМУ

СЕМЕНИШИН Микола Олександрович - кандидат юридичних наук,
докторант Донецького юридичного інституту МВС України

УДК 343.9.01

Стаття присвячена зарубіжному досвіду боротьби з бандитизмом, а також імплементації міжнародних норм у вітчизняне законодавство. Запропоновано оперативні заходи, що не потребують перебудови основ кримінальної юстиції України, які дають змогу здійснити пряму рецепцію міжнародного досвіду. Автор дійшов висновку, що для становлення та розвитку вітчизняної системи боротьби зі злочинністю загалом і таким її організованим проявам, як бандитизм, для розроблення та впровадження в діяльність відповідних суб'єктів нових, ефективних форм і методів запобігання бандитизму необхідно вивчати та впроваджувати у практику позитивний міжнародний досвід, що включає методичні напрацювання і практичні прийоми у зазначеній сфері, з урахуванням національних особливостей, зумовлених попереднім розвитком нашої держави та сучасними трансформаційними процесами, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя нашої країни.

Ключові слова: організована злочинність, бандитизм, корисливо-насилницька злочинність, організована злочинна група, зарубіжний досвід, запобігання.

Постановка проблеми

Організована злочинність являє собою один із найскладніших і найнебезпечніших видів злочинності, який унаслідок розгалуженості сфер її діяльності здатен посягати одночасно на економічні, політичні, правові й моральні сфери суспільства та який загрожує об'єктам кримінально-правової

охорони на місцевому, загальнонаціональному й міжнародному рівнях. На VIII Конгресі ООН із попередження злочинності було зазначено, що організована злочинність становить пряму загрозу національній і міжнародній безпеці, стабільності та державності. Вона компрометує соціальні та економічні процеси в державі, що призводить до втрати довіри до демократичних перетворень.

Однією з найнебезпечніших форм прояву організованої злочинності є бандитизм. Враховуючи останні події в Україні, коли на тлі політичної та соціальної кризи в державі все частіше створюються організовані злочинні групи, нерідко – озброєні, виникають незаконні воєнізовані формування, є наявною велика кількість зброї, що на незаконних підставах знаходиться у володінні окремих осіб і рух якої дуже важко проконтролювати або відстежити, стає зрозумілим, чому збільшується кількість вчинюваних злочинів з використанням вогнепальної зброї, вибухівки як окремими особами, так і озброєними злочинними угрупованнями. Функціонування в Україні банд, метою існування яких є вчинення озброєних нападів на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, загрожує як громадській безпеці в цілому, так і життю, здоров'ю окремих громадян та їхній власності, перешкоджає нормальній господарській діяльності, що створює стан незахищеності суспільства від злочинних посягань. Усе це зумовлює необхідність вжиття з боку держави ефективних заходів, у тому

Дискусії, обговорення, актуально

числі й кримінально-правового характеру, спрямованих на протидію бандитизму [1].

За даними Генеральної прокуратури України, тільки на початку 2017 р. в Україні було виявлено 83 організовані групи та злочинні організації (що майже на 73% більше, ніж торік). Порівняно з 2016 р., суттєво збільшилася кількість злочинів проти громадської безпеки взагалі (з 6342 до 6553, або + 3,3%). У тому числі зросла кількість облікованих фактів бандитизму (з 11 до 19, або + 72,7%). Найбільше таких злочинів у Запорізькій (3) та Харківській (4) областях. І, хоча у 2016 р. можна було спостерігати певний спад випадків вчинення такого виду злочинів, у 2015 р., порівняно з 2014 р., кількість злочинів, вчинених озброєними бандами, зросла з 12 до 17. У 2013 р. в Україні було виявлено 14 випадків бандитизму. Отже, за останні п'ять років найвищі показники спостерігалися у 2017 р., з урахуванням того, що дані взято лише на початок року [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Пошук шляхів удосконалення кримінологічних засад протидії організованій злочинності в різні часи був предметом активних дискусій вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема Г. А. Аванесова, Ю. М. Антоняна, М. М. Бабаєва, О. М. Бандурки, В. В. Василевича, М. Г. Вербенського, А. А. Вознюка, В. В. Голіни, Б. М. Головкина, В. Л. Грохольський, І. М. Даншина, О. М. Джужі, А. І. Долгової, В. М. Дрьоміна, Г. П. Жаровської, А. П. Закалюка, А. Ф. Зелінського, М. В. Корнієнка, О. Г. Кулика, О. М. Литвинова, В. В. Лунєєва, М. І. Мельника, А. А. Небитова, Є. Д. Скулиша, О. В. Тихонової, В. В. Чернея, В. І. Шакуна та ін. Водночас, викликає певний інтерес вивчення зарубіжному досвіду боротьби з бандитизмом, а також імплементації міжнародних норм у вітчизняне законодавство.

Виклад основного матеріалу

Проблема боротьби з організованою злочинністю у багатьох країнах світу постає на першому місці [3; 4; 5]. Слід відмітити, що для багатьох країн світу виділення бандитизму в окремий склад злочину є нетиповим.

Такі злочини розглядаються як прояви організованої злочинності. У цій статті нами буде зосереджено увагу на досвіді запобігання організованій злочинності у таких країнах як США, Великобританія та Японія, які мають вагомий напрацювання у сфері запобігання злочинності, у тому числі й організованій

У цих країнах існують різноманітні класифікації теоретичних підходів і концепцій відносно превентивної діяльності. У Британії визнається очевидним той факт, що усі вони ґрунтуються на відповідних концепціях причин протиправної поведінки й пов'язані з впливом на певні групи факторів, яким відводиться вирішальна роль у механізмі вчинення злочинів. У зв'язку з тим, що існує багато теорій причин злочинності, єдиної теорії запобігання протиправної поведінки немає.

Запобігання злочинності у Великобританії та Америці здійснюється у трьох основних формах: ситуаційна, соціальна, превенція за допомогою громадськості [6, с. 76-77].

Питання організації боротьби з організованою злочинністю в США достатньо ґрунтовно виклав В. Л. Грохольський у монографії «Організаційно-правові засади управління спеціальними підрозділами МВС України по боротьбі з організованою злочинністю» [7, с. 259].

Боротьбу з організованою злочинністю в США очолює міністерство юстиції, що розробляє загальну стратегію і здійснює методичне управління всіма правоохоронними органами. Основним підрозділом міністерства, на яке безпосередньо покладена боротьба з організованою злочинністю, є Федеральне бюро розслідувань (ФБР). Поряд з ним у міністерстві юстиції діє Адміністрація по застосуванню законів про наркотики (АПЗН), що займається розслідуванням злочинів, зв'язаних з діяльністю міжнародних і національних синдикатів наркобізнесу.

У складі міністерства юстиції США створені ще три служби, що мають пряме відношення до боротьби з організованою злочинністю: служба імміграції і натуралізації (запобігання незаконного ввозу в країну наркотичних засобів); служба судових виконавців (захист свідків і членів їхніх родин при розслідуванні справ по організованим

злочинам); служба юридичної допомоги, досліджень і статистики (координація і проведення наукових досліджень в галузі проблем, зв'язаних з організованою злочинністю).

Значну роль відіграє і міністерство фінансів США, митна служба, поштова служба, міністерство праці США, комісія з цінних паперів і бірж, держдепартамент.

Відповідно до діючого в США законодавства відповідальність за боротьбу з організованою злочинністю покладена на правоохоронні органи всіх рівнів: федеральні, штатів і місцевої влади.

Дослідження американських кримінологів [8] вказують на те, що всі заходи спрямовані на боротьбу з організованою злочинністю не принесли очікуємого результату. Обумовлювалось це, на їх думку, наступними чинниками: обмеженістю матеріально-технічних, фінансових і людських ресурсів, які виділяються на боротьбу з організованою злочинністю. Так, підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю майже всіх міських поліцейських управлінь країни мають штатну чисельність близько 10 співробітників; труднощами в отриманні доказів винності злочинних угруповань (чи окремих її членів) у вчиненні злочинів, через широке використання різних технічних пристроїв, що дозволяють миттєво знищувати компрометуючі документи, а також новітніх електронних сигнальних і захисних пристроїв, що забезпечують високий ступінь конспірації їхньої діяльності; відсутністю необхідної підтримки з боку населення, суспільних і політичних діячів; неможливістю застосування необхідного реального покарання. У силу тісного переплетення організованої злочинності з державними і політичними діячами країни судові органи не прагнуть використовувати весь юридичний арсенал боротьби з організованою злочинністю, намагаються не виносити вироків «мафіозі» до тюремного ув'язнення. Якщо ж під тиском громадськості вони і змушені це зробити, то терміни тюремного ув'язнення найчастіше є незначними; відсутністю необхідної координації між поліцейськими підрозділами. У той час, поки організована злочинність не має територіальних кордонів, система правоохоронних органів США являє собою конгломерат

автономних децентралізованих організацій, що не координують свої дії в боротьбі зі злочинністю; недостатністю розвитку стратегічної розвідувальної служби поліції.

На сьогодні американські кримінологи вважають, що для боротьби з організованою злочинністю необхідні особливі поліцейські служби. Адже у деяких регіонах країни організована злочинність пронизує всю соціальну структуру суспільства, установлює свої еталони на людські цінності і свої соціальні права й норми. Скрізь, де існує організована злочинність, вона прагне шляхом підкупу «прикритися» офіційним статусом, заслонити свої органи і їхніх керівників від переслідувань закону, для чого ці керівники «ізолюються» від прямої участі в кримінальних діяннях.

У США боротьба з організованою злочинністю здійснюється безпосередньо федеральними поліцейськими підрозділами (об'єднаннями «Ударні сили»), територіальна юрисдикція яких розподілена таким чином, щоб у сукупності вони охоплювали своїм контролем усю країну. Ці підрозділи, підлеглі міністерству юстиції, діють у тісному контакті з іншими правоохоронними органами. Важливе значення має створення в міських поліцейських управліннях спеціалізованих підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю [9, с. 87].

Для Великобританії проблема організованої злочинності займає не занадто велике місце в роботах кримінологів, у порівнянні, наприклад, з дослідженнями кримінологів США. Пояснюється це декількома причинами. По-перше, гострота даної проблеми у Великобританії значно уступає по своїх масштабах розмаху й ступеню суспільної небезпеки цього виду злочинної діяльності в таких загальноновизнаних «центрах» організованої злочинності як США та Італії. По-друге, науковому вивченню даної проблеми багато в чому перешкоджає невизначеність самого терміну «організована», що застосовуються до злочинності.

Родоначальником наукового підходу до даної проблеми був американський вчений Е. Сазерленд, що опублікував в 1937 р. книгу під назвою «Професійний злодій», у якій він уперше визначив вирішальні ознаки, що від-

різняють злочинця – професіонала, а саме: наявність певних навичок і вмій, що становлять своєрідну «злочинну кваліфікацію» даної особи, що і дозволяє йому займатися злочинною діяльністю на постійній основі настільки ж професійно, як займаються відповідною діяльністю лікарі, юристи, муляри [10, с. 6].

Сучасна історія організованої злочинності в Британії бере свій початок в ХХ в., у роки Другої світової війни, коли нестача одягу, продуктів, сировинних матеріалів призвела до створення «чорного ринку», що забезпечує населення відповідними товарами й послугами. Саме тоді багато злочинних груп, що називались «генги» (від англ. gang – бригада, група, банда, зграя) змінили профіль своєї злочинної діяльності й перейшли від здійснення насильницьких злочинів до організації «чорних ринків» та здійсненню контролю за їх діяльністю. При цьому вони контролювали поставку певних видів товарів, а також здійснювали так званий «охоронний рекет» торговців. У той же час відзначається, що окремі гангстерські банди практикували подібну діяльність ще до війни; війна лише створила сприятливі умови для її розквіту й здійснення у великих масштабах. У післявоєнний же період організована злочинність процвітала також у сфері ігрового бізнесу, торгівлі жінками для заняття проституцією, і в сфері охоронної діяльності.

Пізніше, з розвитком відеотехніки з'явилися ринки збуту для порнографії, що стала одним зі стабільних джерел високих доходів. На початку 80-х рр. організовані злочинні групи під видом комерційних організацій змогли нажити величезні капітали на торгівлі золотом і ці капітали виявилися достатніми для того, щоб використати їх для імпорту наркотиків [11, с. 157].

Таким чином, з розвитком різних видів організованої злочинності відбувається зміна предмета злочинного зазіхання, а також способів здійснення злочинів і їх розмаху за рівнем посилення суспільної небезпеки організованої злочинної діяльності.

Так, якщо раніше, майже протягом двох століть контрабанда визнавалася одним із традиційних, навіть романтичних злочинів

на Британських островах, а барвисті історії боїв контрабандистів з митниками були невід'ємною частиною історії, до того ж самі контрабандисти, на відміну від інших злочинців, не викликали почуття ненависті у населення, то в цей час контрабанда стала здобувати нові риси, що роблять її усе більше небезпечною.

В 70-ті рр., коли у Великобританії було прийнято низу заходів щодо обмеження в'їзду в країну «кольорових» – жителів азіатських країн (Індія, Пакистан тощо), велике поширення одержав контрабандний перевіз (незаконна імміграція) жителів даних держав у Великобританію. По підрахунках англійських дослідників, щорічно таким шляхом у Британію прибували багато сотень людей, які змушені були після прибуття відпрацьовувати за мізерну плату свій переїзд, побоюючись викриття, наступного за цим тюремного ув'язнення й висилки на батьківщину [12, с. 97].

Англійські кримінологи згодні зі своїми американськими колегами в тім, що «організована злочинність» не обмежується тільки структурами типу «мафії», що мають ознаки злочинних синдикатів, але включає також інші форми злочинних організацій, що спеціалізуються, на відміну від мафії, на якомусь одному виді злочинної діяльності: збройних пограбуваннях, шахрайстві тощо.

За даними Національної служби кримінальної розвідки, представленими у щорічній доповіді Президентів Європейського союзу, характерними рисами організованої злочинності у Великобританії визнавались наступні: зростаюче співробітництво між організованими групами різних національностей з метою одержання прибутку; широка участь у такому співробітництві різних, не зв'язаних між собою злочинних груп, що не входять у єдину злочинну організацію; залучення у різні види злочинної діяльності з метою розширення можливостей для одержання злочинних доходів [13].

Оцінюючи ступінь погрози національній безпеці Великобританії з боку різних етнічних злочинних груп, вчені відзначають, що найбільшу небезпеку представляють пакистанські й індійські організовані групи, що приймають активну участь у наркобізнесі на

всіх його етапах: від заготівлі сировини до поширення готових наркотиків вуличними дилерами. Крім того, вважається, що дані злочинні групи несуть певну відповідальність за ріст шахрайських операцій у країні, які їм вдається здійснювати за допомогою тіньової банківської системи.

На думку британських фахівців, турецькі злочинні групи контролюють до 90 % обороту героїну в країні й крім того, беруть участь у незаконній імміграції й шахрайстві, що вчинюється як проти частки сектору, так і великих фінансових інститутів.

Що стосується організованих злочинних груп, що включають вихідців з колишнього Радянського Союзу, то в цей час вони не представляють серйозної загрози для безпеки Великобританії у зв'язку з відсутністю організаційно оформлених емігрантських громад, подібних тим, що існують, наприклад, у США. Основні сфери злочинної діяльності наших колишніх співвітчизників - це фінансові злочини, відмивання грошей, торгівля наркотиками й створення транснаціональних злочинних організацій [12, с. 102–103].

Діяльність міжнародних злочинних синдикатів, що включають сицилійські мафіозні групи, а також їхніх партнерів із країн Азії й США, значно позначається на стані злочинності в Британії. Причому, британські лідери організованої злочинності всі частіше є активними учасниками міжнародної злочинної діяльності. Таким чином, організована злочинність у Великобританії існує в досить широких масштабах і, крім того, має тенденцію до росту, до збільшення розмаху й посиленню небезпеки способів її здійснення. Незважаючи на те, що розмах організованої злочинності у Великобританії поки уступає її американському варіанту, дослідники визнають, що у Британії існує сприятливий ґрунт для того, щоб у майбутньому організована злочинність у країні придбала багато подібних рис із американської.

Запобігання у Великобританії організованої злочинності як цілеспрямований вплив на її причини й умови займає важливе місце в системі заходів, спрямованих на зміцнення законності й правопорядку в сучасній Великобританії. Британська політика, іменована «закон і порядок», включає широкий

комплекс заходів соціального, правового, організаційного й фінансового характеру, спрямованих на зміцнення суспільної безпеки, здійснення контролю над злочинністю, скорочення числа організованої злочинності, зниження почуття страху перед злочинністю.

В основі даної політики лежить пошук актуальних механізмів впливу на злочинність і злочинців, насамперед, за допомогою заходів кримінально-правового характеру, спрямованих на вдосконалювання норм кримінального права, а також реформування системи судочинства й модернізацію системи виконання покарань.

Удосконалювання кримінальних заходів і механізмів впливу на злочинців має за мету здійснення загальної й приватної превенції й покликано відігравати вирішальну роль у запобіганні злочинів відповідно до теорії «залякування», характерної для англійського кримінального права. Важливою рисою теорії залякування є те, що вона допускає відхилення від норми «справедливого покарання», від правила, відповідно до якого шкода від покарання не повинна перевищувати шкоду від злочину. Покарання, вважають англійські юристи, повинне бути не тільки караю за завдане зло, але й мати на меті захист суспільства від погрози нових злочинних зазіхань. У зв'язку із цим, зокрема, англійське кримінальне право використовує таку міру покарання, як «продовжене» позбавлення волі, що застосовується до осіб, які вчинили корисливо-насильницькі злочини.

У зв'язку з необхідністю вирішення проблеми поширення злочинності в країні у Великобританії почала здійснюватися кримінальна політика, спрямована на: збільшення фінансових видатків на боротьбу зі злочинністю, у першу чергу, на оплату праці й поліпшення технічної оснащеності працівників поліції; посилення кримінальної відповідальності для осіб, винних у вчиненні насильницьких злочинів; розширення системи заходів поведження й покарання для осіб, що не потребують тривалого позбавлення волі; розробка численних програм профілактики злочинів, спрямованих на активне залучення громадськості до запобіжної ро-

боти; відмова від загальносоціального запобігання на користь розробки програм запобігання ситуативних злочинів [14, с. 253].

Цікавим є досвід боротьби з організованою злочинністю, що здійснюється у Японії. Відмітимо, що організована злочинність в Японії поєднує в собі риси традиційного японського й сучасного американського злочинного світів. Мафія в Японії невіддільна від економічного й політичного життя, вона пов'язана з великим бізнесом. По своїй суті «якудза» являє собою самобутню форму організованої злочинності, багато в чому відмінну від всіх відомих форм організованої злочинності в цивілізованому світі.

У 1963 р. японська «якудза» («бореокудан») нараховувала приблизно 184 тис. гангстерів. З тих пір спостерігалася поступове зниження чисельності цієї організації. Починаючи з 1987 р. знову намітився незначний ріст її чисельності (припинений потім введенням спеціального законодавства проти «бореокудан»). Однак за останні роки знову відзначається незначний ріст чисельності «бореокудан». До 2010 р. загальна чисельність «бореокудан» становила близько 83 тис. чоловік (з яких 44 тис. є членами, а 39 тис. уважаються спільниками) [12, с. 281].

З кінця 90-х років для ослаблення діяльності японської «якудзи» поліція проводить три довгострокові кампанії: прямий (адміністративний й карний) наступ на незаконну діяльність; ефективного виконання «антибореокуданівського закону»; і, нарешті, кампанії, спрямовані на викорінювання японської «якудзи» із суспільства.

Особливістю японських «антимафіозних» заходів є, на наш погляд, традиційна для японської карної політики позасудова, соціальна складова, прагнення до примирення, неюридичного вирішення конфліктів. Наприклад, якщо жертва злочину «бореокудан» звертається із заявою про відшкодування збитку після виходу «спеціальної постанови», то в цьому випадку префектурна комісія суспільної безпеки надає допомогу потерпілому в одержанні компенсації від кривдника.

Слід відмітити, що державна політика Японії щодо запобігання злочинності, на думку багатьох дослідників, обумовлена зна-

чною роллю в утриманні злочинності практичною кримінальною політикою, що побудована на інтеграції соціальних і правових заходів боротьби зі злочинністю, вдалому включенні формального контролю у традиційний неформальний, на ефективності органів кримінальної юстиції, відповідності кримінальної політики економічному і соціальному розвитку країни, тісному співробітництві правоохоронних органів з широкими колами населення, своєчасному удосконаленні законодавства.

Суть кримінологічної політики Японії полягає у профілактиці злочинності як первинній, так і вторинній, в соціалізації і ресоціалізації делінквентної поведінки. Важливий фактор, що обумовлює можливість збереження такої спрямованості кримінальної політики, - активне і вдале використання загально-соціальних заходів контролю над злочинністю. Основи використання таких заходів забезпечу збереження у японському суспільстві неформальних ціннісних орієнтацій, що дозволяють у широких масштабах залучати населення до діяльності по контролю над злочинністю.

Висновки

З огляду на зарубіжний досвід запобігання організованій злочинності, вважаємо за доцільне розглянути можливість впровадження в Україні заходів, спрямованих на матеріально-технічне, фінансове, кадрове забезпечення боротьби з організованою злочинністю; організацію системи збору, оброблення, зберігання тактичної та стратегічної інформації щодо стану злочинності загалом, організованої злочинності, а також інформації про діяльність конкретних злочинних угруповань, їх лідерів, злочинів, що вчиняють такі угруповання чи готуються до їх вчинення. Це, на наш погляд, є необхідною передумовою отримання необхідної доказової бази щодо винності злочинних угруповань (чи окремих її членів) у вчиненні злочинів; активне здійснення віктимологічного запобігання, заснованого на пріоритетності прав жертв бандитизму, проведення з жертвами злочинів реабілітаційної роботи, відшкодування жертвам бандитизму шкоди, завданої злочинном; впровадження заходів ситу-

аційного запобігання злочинів; залучення до профілактичної роботи широких верств населення, суспільних і політичних діячів тощо; вжиття заходів щодо запобігання корупції у вищих ешелонах влади, судових інстанціях тощо; налагодження координації між суб'єктами запобігання організованій злочинності та бандитизму.

Література

1. Гаврилов Ю.Г. Бандитизм: кримінально-правова характеристика та проблеми кваліфікації : автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Запоріжжя, 2017. 20 с.
2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Генеральна прокуратура України*. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>.
3. Басецкий И. И. Организованная преступность: учеб. пособие. Москва: Минск: Академия МВД РБ, 1997. 202 с.
4. Джужа О. М., Василевич В. В., Кулакова Н. В. та ін. Організована злочинність в Україні та країнах Європи: посібник / за заг. ред. проф. О. М. Джужі. Київ: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2007. 138 с.
5. Вербенський М. Г. Транснаціональна злочинність : кримінологічна характеристика та шляхи запобігання: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2010. 503 с.
6. Взаємодія міліції та громадськості в Україні (з використанням досвіду діяльності поліції Великобританії) : навч. посіб. / О. М. Бандурка, О. Н. Ярмиш, О. В. Поволоцький та ін. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2001. 200 с.
7. Грохольський В. Л. Організаційно-правові засади управління спеціальними підрозділами МВС України по боротьбі з організованою злочинністю: монографія. Харків: Вид-во НУВС, 2003. 312 с.
8. Кязымов М. С. США – глобализация экономики и проблемы борьбы с международной организованной преступностью. *Наука и современность*. 2010. № 3. С. 133–137.

9. Николайчик В. М. Организованная преступность в США. *США – экономика, политика, идеология*. Москва: Наука, 2010. 160 с.

10. Многоликая глобализация / под ред. П. Бергера и С. Хантингтона; пер. с англ. В. В. Сапова; под ред. М. М. Лебедевой. Москва: Аспект Пресс, 2004. С. 6–10.

11. Соловей О. О. Дитяча порнографія в Інтернеті. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 6(67). С. 155–159.

12. Жаровська Г. П. Транснаціональна організована злочинність в Україні: феномен, детермінація, протидія: монографія. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т, 2018. 568 с.

13. Витяг з Доповіді Національної служби кримінальної розвідки від 12 червня 2014 р. Україна (контрольний список другої групи). URL: http://kiev.usembassy.gov/files/070612_TIP_Report_2014_Ukr.html.

14. Ведерникова О. Н. Теория и практика борьбы с преступностью в Великобритании. Москва : Рос. криминол. ассоц., 2011. 344 с.

КРИМІНОЛОГІЧНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ЗАПОБІГАННІ БАНДИТИЗМУ

Стаття присвячена зарубіжному досвіду боротьби з бандитизмом, а також імплементації міжнародних норм у вітчизняне законодавство. Запропоновано оперативні заходи, що не потребують перебудови основ кримінальної юстиції України, які дають змогу здійснити пряму рецепцію міжнародного досвіду. Автор дійшов висновку, що для становлення та розвитку вітчизняної системи боротьби зі злочинністю загалом і таким її організованим проявам, як бандитизм, для розроблення та впровадження в діяльність відповідних суб'єктів нових, ефективних форм і методів запобігання бандитизму необхідно вивчати та впроваджувати у практику позитивний міжнародний досвід, що включає методичні напрацювання і практичні прийоми у зазначеній сфері, з урахуванням національних особливостей, зумовлених по-

переднім розвитком нашої держави та сучасними трансформаційними процесами, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя нашої країни.

З огляду на зарубіжний досвід запобігання організованим злочинності, автор вважає за доцільне розглянути можливість впровадження в Україні заходів, спрямованих на матеріально-технічне, фінансове, кадрове забезпечення боротьби з організованою злочинністю; організацію системи збору, оброблення, зберігання тактичної та стратегічної інформації щодо стану злочинності загалом, організованої злочинності, а також інформації про діяльність конкретних злочинних угруповань, їх лідерів, злочинів, що вчиняють такі угруповання чи готуються до їх вчинення. Це, на наш погляд, є необхідною передумовою отримання необхідної доказової бази щодо винності злочинних угруповань (чи окремих її членів) у вчиненні злочинів; активне здійснення віктимологічного запобігання, заснованого на пріоритетності прав жертв бандитизму, проведення з жертвами злочинів реабілітаційної роботи, відшкодування жертвам бандитизму шкоди, завданої злочином; впровадження заходів ситуаційного запобігання злочинів; залучення до профілактичної роботи широких верств населення, суспільних і політичних діячів тощо; вжиття заходів щодо запобігання корупції у вищих ешелонах влади, судових інстанціях тощо; налагодження координації між суб'єктами запобігання організованим злочинності та бандитизму.

Ключові слова: організована злочинність, бандитизм, корисливо-насильницька злочинність, організована злочинна група, зарубіжний досвід, запобігання.

CRIMINOLOGICAL AREAS OF ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT BODIES OF FOREIGN COUNTRIES IN PREVENTING BANDITISM

The article is devoted to the foreign experience of combating banditry, as well as the implementation of international norms in na-

tional legislation. Operational measures are proposed, which do not require restructuring of the criminal justice bases of Ukraine, which make it possible to carry out a direct reception of international experience. The author came to the conclusion that for the formation and development of the national system of combating crime in general and its organized manifestations, such as banditry, for the development and implementation of relevant, new, effective forms and methods of prevention of banditry, it is necessary to study and put into practice a positive international experience, including methodological experience and practical techniques in the field, taking into account national peculiarities caused by the previous development of our country and modern transformations social processes occurring in all spheres of public life in our country.

Given the foreign experience of preventing organized crime, the author considers it appropriate to consider the possibility of implementing measures in Ukraine aimed at logistical, financial, personnel support of the fight against organized crime; organization of a system for collecting, processing, storing tactical and strategic information on the state of crime in general, organized crime, as well as information on the activities of specific criminal groups, their leaders, crimes that commit such groups or are preparing to commit them. In our view, this is a necessary prerequisite for obtaining the necessary evidence on the culpability of criminal groups (or their individual members) in committing crimes; active implementation of victim-based prevention based on the priority of the rights of victims of banditry, conducting rehabilitation work with the victims of crime, compensation for the harm caused to the victims of banditry; implementation of situational crime prevention measures; involvement of the general public, political and public figures in the prevention work; taking measures to prevent corruption in the higher echelons of power, courts, etc; coordination between organized crime and gangster prevention.

Keywords: organized crime, banditry, selfish-violent crime, organized crime group, foreign experience, prevention.